

Sosyal Devlet ve Türkiye

M. Kemal Aydın¹

Eyüp Ensar Çakmak²

Özet: Sosyal devletin gelişmişlik düzeyine ilişkin değerlendirmeler, *sosyal koruma harcamaları* ile sınırlı bir çerçeve içinden bakılarak yapılmaktadır. Bu çalışmada, sosyal devlet harcamalarının bütçeden yapılan faizdışı transfer harcamaları, eğitim harcamaları ve sağlık harcamaları toplamından ibaret olduğu önkabulünden hareketle farklı bir analitik çerçeve oluşturularak Türkiye’de sosyal devletin gelişmişlik düzeyi belirlenmiştir. Yapılan hesaplamalar, son yıllarda sosyal devlet harcamalarının ciddi ölçülerde arttığını göstermektedir. Üstelik bu esnada iktisadi büyüme ivmesi de yükselmiştir. Bununla birlikte OECD tarafından yapılan hesaplamalara göre Türkiye’de sosyal devletin gelişmişlik düzeyi, halen daha *merkez* ülkelerinin bir hayli gerisindedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Devlet Harcamaları, Büyüme Hızı, Gini Katsayısı.

1. Giriş: Kavramsal Çerçeve

Bilindiği gibi devlet harcamaları üç başlık altında incelenmektedir: *ca-ri harcamalar*, *yatırım harcamaları* ve *transfer harcamaları*. Bu çalışmanın eksenini oluşturan *sosyal devlet harcamaları*, transfer harcamaları içinde yer almaktadır. Bu nedenledir ki, ilk iki harcama kalemini [cari harcamalar ve yatırım harcamaları] paranteze alıp transfer harcamaları üzerinde yoğunlaşacağız. Zira amacımız, sosyal devlet olgu-

1. Prof. Dr., Sakarya Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İktisat Bölümü.

2. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Doktora Öğrencisi.

sunun, 1990'lı yılların ikinci yarısından itibaren Türkiye'de nasıl bir gelişme gösterdiğini ve hangi düzeye ulaştığını tespit etmeyi mümkün kılacak analitik bir çerçeve oluşturmaktır.

Transfer harcamalarını, *milli gelir hesabında herhangi bir karşılığı olmayan harcamalar* olarak tanımlayabiliriz. Daha açık ifade edelim: Devlet bu harcamaları, herhangi bir tüketim malı, yatırım malı ya da hizmet satın almaksızın yani *karşılıksız* olarak yapmaktadır. Milli gelir hesabında karşılığı olmayan bu harcamalar üzerinden toplumun belli kesimlerine gelir aktarılmaktadır. Dolayısıyla transfer harcamaları gelir bölüşümünü müspet ya da menfi yönde etkilemektedir.

Transfer harcamaları farklı kanallardan yapılmaktadır. Bu kanalların ilki olan *faiz ödemeleri* [finansman açıklarını kapatmak için] devletin borçlanması getirdiği yükümlülüğün bir sonucudur. Bu ödemelerin gelir dağılımı üzerindeki etkisi menfidir. Buna mukabil *kamu iktisadi teşebbüslerine yapılan ödemeler*, gelir dağılımını düzeltici etkiler ortaya koymaktadır. Çünkü bu kuruluşlar toplumun düşük gelirli kesimlerine istihdam alanları açmaktadır. Bu nedenledir ki devlet bütçesinden söz konusu kuruluşlara yapılan ödemeler, sosyal devlet harcaması olarak kabul edilmektedir. Bir diğer transfer harcaması *iadelerdir*. Gelir dağılımını düzeltici etkisi olan *iadeler*, belli bir iktisadi faaliyetin teşvik edilmesi ve/veya bölgelerarası kalkınma farklılıklarının azaltılması amacıyla dönük olarak yapılmaktadır. *Sosyal güvenlik harcamaları*, hastalık, yaşlılık, sakatlık, işsizlik ve yoksulluk gibi nedenlerden kaynaklı mağduriyetleri önlemek için yapılan harcamalardır. Bu harcamalar da tıpkı *kamu iktisadi teşebbüslerine yapılan ödemeler* ve *iadeler* gibi gelir dağılımını olumlu yönde etkilemektedir. Son harcama kanalı *diğer transferlerdir*. Aileye ya da bireye nakdi yardımlar yapılması, üreticileri desteklemek için bazı mal ve hizmetlerin piyasa fiyatının üzerinde bir fiyattan ya da ihtiyaçları aşan ölçüde satın alınması, tüketicileri desteklemek için bazı mal ve hizmetlerin piyasa fiyatından daha düşük bir fiyattan satılması bu fasıldandır (daha ayrıntılı bilgi için bkz. Arsan, 1982; Murat, 1995; Tekin, 2006; Bayri, 2013).

Görülüyor ki, *faizdışı transfer harcamaları* gelir dağılımını düzeltici tesirler ortaya koymaktadır. O halde bu harcamaların tamamı *sosyal devlet harcaması* olarak ele alınabilir.³ Şunu demeye çalışıyoruz: Sosyal devlet harcamaları, sosyal yardımları aşan ya da faizdışı transfer harcamalarının tamamını kapsayan daha geniş bir düzlemde tanımlanmalıdır. Yani sosyal devletin fonksiyonları sosyal yardımlara indirgenmemelidir. Zira sosyal yardımlar, bir taraftan bağımlılık etkisi doğurarak kalıcı bir *yoksulluk kültürü* oluştururken diğer taraftan da ülkenin büyüme performansını düşürme potansiyeli taşımaktadır.⁴

Öte yandan sosyal devlet harcamalarına eğitim harcamaları ile sağlık harcamaları da dâhil edilmelidir. Zira gerek eğitim harcamaları gerekse sağlık harcamaları ülkenin beşeri sermaye birikimine katkı yapmaktadır. Bu harcamaların gayrisafi yurtiçi hâsılaya oranının artması, sosyal devletin gelişmişlik düzeyinin ölçülmesinde önemli bir para-

3. Yaptığımız sınırlı literatür taraması, sosyal devletin boyutlarını ölçmek için genellikle *sosyal koruma harcamaları*'nın kullanıldığını gösteriyor. Ancak bu harcamalar temelinde Türkiye için oluşturulmuş veri tabanı, incelemeye çalıştığımız dönemin tamamını kapsamıyor; daha doğrusu 1990'lı yıllara kadar geri gitmiyor. *Sosyal koruma harcamaları*'nın [emekli aylıkları ve diğer harcamalar + sosyal yardımlar ve primsiz ödemeler + doğrudan gelir desteği ödemeleri] gayrisafi yurtiçi hâsılaya oranı, *Kalkınma Bakanlığı*'nin *2018 Yılı Programı*'nda sadece 2012-16 dönemi için verilmiş. Bu nedenledir ki biz bu çalışmada *sosyal koruma harcamaları* yerine *faizdışı transfer harcamaları*'nı [kamu iktisadi teşebbüslerine yapılan ödemeler + iadeler + sosyal güvenlik harcamaları + diğer transferler] kullanmayı tercih ettik.

4. Bu vurgular temelinde yapılmış değerlendirmelerin (bkz. Midgley ve Tang, 2001; Bradley ve diğerleri, 2003; Shaikh, 2003; Taşçı, 2008; Solmaz ve Avcı, 2017) bir özetini vererek meseleyi aydınlatabiliriz. Şöyle ki: [a] Sosyal yardımlar, bireyin ya da ailenin *damgalanmasına* hatta *küçük düşmesine* zemin hazırladığı gibi, bağımlılık etkisi ortaya koyarak tembellik duygusunu beslemektedir. [b] Sosyal yardımların artması ile bu yardımlardan istifade edenlerin işsizliği kabullenmesi arasında doğru yönlü bir nedensellik ilişkisi bulunmaktadır. [c] Sosyal yardımların artması, uzun dönemde tasarruf ve yatırım hacmini düşürüp büyüme hızını yavaşlatarak işsizliği ve durgunluğu kalıcı hale getirmektedir. Bir başka ifade ile refah düzeyini yükseltmek için sosyal yardımların aşırı miktarda artırılması, uzun dönemde büyümeyi ve dolayısıyla refahı tehdit etmektedir.

metre olarak kabul edilmelidir. Keza sosyal devletin derinlik kazanması, *bilinçli* ve *sağlıklı* bireylerin yetiştirilmesi ile mümkün olabilecektir (daha ayrıntılı bilgi için bkz. Dunn, 1956; Andersen ve Pontusson, 2006; Katz, 2010; Sanchez ve diğerleri, 2014).

Bütün bu değerlendirmeler, sosyal devlet olgusunun 1990'lı yılların ikinci yarısından itibaren Türkiye'deki gelişim sürecini gözden geçirmeyi amaçlayan bu çalışmaya yeni bir bakış açısı kazandırmaktadır. Daha açık bir ifade ile sosyal devlet olgusunu sosyal güvenlik harcamaları temelinde tanımlama kısırlığından kurtulma imkânı vermektedir. Bu çalışmada sosyal devletin hacmini belirlemek için şu üç parametre [sosyal devlet harcamaları] kullanılacaktır: *faizdışı transfer harcamaları*, *devletin yaptığı eğitim harcamaları* ve *devletin yaptığı sağlık harcamaları*.

Oluşturmaya çalıştığımız bu analitik çerçevenin içinden bakarak cevabını arayacağımız temel sorular ise şunlar olacaktır: Bu harcamaların gayrisafi yurtiçi hâsilaya oranı yıllar itibariyle nasıl bir dönüşüme uğramıştır? Bütçeden yapılan faiz ödemeleri ile bu harcamalar arasında bir değiş-tokuş ilişkisi olduğu söylenebilir mi? Bir başka ifade ile faiz ödemelerinin azalması devletin sosyal harcama kapasitesini genişletiyor mu? Diğer bir soru: Sosyal devlet harcamalarının artması, gelir dağılımını düzeltici tesirler ortaya koyuyor mu? Bu suali şu şekilde de kurgulayabiliriz: Sosyal devlet harcamaları ile *Gini katsayısı* arasında bir ilişki var mıdır? Son sorumuz da şu olacak: Liberal kapitalist sistemin *merkez*'indeki ülkeler ile mukayese edildiğinde, sosyal devletin gelişmişlik düzeyi açısından Türkiye'nin durumu nedir?

2. Türkiye'de Sosyal Devletin Gelişmişlik Düzeyi

Önce temel önermemizi belirtelim: Bir ülkede faizdışı transfer harcamaları ve [devletin yaptığı] eğitim harcamaları ile sağlık harcamaları toplamının gayrisafi yurtiçi hâsıla içindeki payının yıllar itibariyle artıyor olması, o ülkenin sosyal devlet olma hedefine dönük olarak ciddi

adımlar attığının bir kanıtıdır. Çünkü bu harcamaların her biri refahın yaygınlaştırılmasını sağlayıcı etkiler ortaya koymaktadır.

İstatistik veriler, Türkiye'nin 2000'li yılların başından itibaren sosyal devlet olma hedefine dönük olarak kararlı bir yürüyüşünün olduğunu ortaya koymaktadır. Bizim yaptığımız hesaplamalara göre sosyal devlet harcamalarının gayrisafi yurtiçi hâsılaya oranı [yıllık ortalama olarak] 1995-2002 döneminde yüzde 10.8 düzeyinde iken 2003-2009 döneminde yüzde 15.8 düzeyine, 2010-16 döneminde ise yüzde 19.2 düzeyine yükselmiş bulunmaktadır. Buna mukabil OECD standartlarına göre hesaplandığında bu oranların, aynı sıra ile yüzde 8.0, yüzde 11.0 ve yüzde 13.0 olduğu görülmektedir (bkz. Tablo 1).

Diğer taraftan sosyal devlet harcamalarında meydana gelen bu artışın iktisadi büyüme hızını durağanlaştırdığı da söylenemez. Bir başka ifade ile sosyal devlet harcamalarındaki artışa rağmen büyüme ivmesi yükselmiştir. Şöyle ki: Sosyal devlet harcamalarının gayrisafi yurtiçi hâsıla [GYH] içindeki payının yüzde 10.8 olduğu 1995-2002 döneminde iktisadi büyüme hızı yüzde 3.6 düzeyindedir. Bir sonraki dönemde [2003-2009] bu harcamaların GYH içindeki payı yüzde 15.8 olarak, büyüme hızı da yüzde 4.4 olarak gerçekleşmiştir. Aynı şekilde 2010-2016 döneminde sosyal devlet harcamaları [yüzde 19.2] ile büyüme hızı [yüzde 6.8] birlikte artmıştır (bkz. Tablo 1).

Sosyal devlet harcamalarının artması, bir taraftan da gelir dağılımını düzeltici etkiler ortaya koymaktadır. 2003-2009 dönemi ile 2010-2016 dönemini, bu açıdan bakarak mukayese ettiğimizde şunu görüyoruz: Söz konusu harcamaların gayrisafi yurtiçi hâsıla içindeki payı yüzde 15.8'den yüzde 19.2'ye yükselirken *Gini Katsayısı* 0.409'dan 0.399'a düşmüştür. Bu gelişmenin bir yansıması olarak beşinci yüzde 20'lik grubun gelir payının birinci yüzde 20'lik grubun gelir payına oranı veren *S80 / S20 Eşitsizlik Ölçüsü* 2003-2009 döneminde 8.5 iken 2010-2016 döneminde 7.7 olmuştur (bkz. Tablo 1). Şöyle de ifade edilebilir mi? *Yukarıdakiler* ile *aşağıdakiler* arasındaki zenginlik / refah farkı 8.5 kattan 7.7 kata düşmüştür.

Tablo 1. Türkiye’de Sosyal Devlet Harcamaları, Büyüme Hızı, Gelir Dağılımı [1995-2016]

	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]	[6]	[7]	[8]	[9]
1995-02	5.6	2.5	2.7	10.8	8.0	3.6	11.0		
2003-09	8.5	3.2	4.1	15.8	11.0	4.4	7.7	0.409	8.5
2010-16	11.4	3.8	4.0	19.2	13.0	6.8	3.2	0.399	7.7

- [1] Bütçeden Yapılan Faizdışı Transfer Harcamalarının Gayrisafi Yurtiçi Hâsılaya Oranı [TCKB, 2015: 141-144; TCKB, 2017: 52]
- [2] Devletin Yaptığı Eğitim Harcamalarının Gayrisafi Yurtiçi Hâsılaya Oranı [1995 ve 1996 verileri için World Bank Database; 1997-2011 dönemi verileri için TCKB, 2015: 271; 2012-2016 verileri için TCKB, 2017: 50]
- [3] Devletin Yaptığı Sağlık Harcamalarının Gayrisafi Yurtiçi Hâsılaya Oranı [1995-2000 dönemi verileri için World Bank Database; 2001-2011 dönemi verileri için TCKB, 2015: 260; 2012-2016 verileri için TCKB, 2017: 50]
- [4] Sosyal Devlet Harcamalarının Gayrisafi Yurtiçi Hâsılaya Oranı [1+2+3]
- [5] OECD Standartlarına Göre Sosyal Devlet Harcamalarının Gayrisafi Yurtiçi Hâsılaya Oranı [OECD Database]
- [6] Büyüme Hızı, 1998 Fiyatlarıyla Gayrisafi Yurtiçi Hâsıla Artış Oranı [TCKB, 2015: 10; TCKB, 2017: 8]
- [7] Bütçeden Yapılan Faiz Ödemelerinin Gayrisafi Yurtiçi Hâsılaya Oranı [TCKB, 2015: 131-132, 139, 149-151; TCKB, 2017: 52]
- [8] Gini Katsayısı [TÜİK.gov.tr]
- [9] S80 / S20 Oranı [TÜİK.gov.tr]

Altı çizilmesi gereken bir başka olgu, bütçeden yapılan faiz ödemeleri ile sosyal devlet harcamaları arasında bir *değiş-tokuş* ilişkisi olduğudur. 1990’lı yılların ikinci yarısından itibaren faiz ödemelerinin gayrisafi yurtiçi hâsılaya oranı düşerken sosyal devlet harcamalarının gayrisafi yurtiçi hâsılaya oranı artmaktadır. 1995-2002 döneminde bu parametrelerin birincisi yüzde 11.0, ikincisi ise yüzde 10.8 düzeyindedir. 2003-2009 döneminde faiz ödemeleri yüzde 7.7’ye düşerken sosyal devlet harcamaları yüzde 15.8’e yükselmiştir. Bu nedensellik ilişkisini

2010-2016 dönemi verileri de doğrulamaktadır (bkz. Tablo 1). Bu bulgulardan hareketle şunu rahatlıkla söyleyebiliriz: Faiz ödemelerinden kaynaklanan yük hafifledikçe devlet daha fazla sosyal harcama yapma imkânı bulmaktadır.

3. Sosyal Devletin Gelişmişlik Düzeyi Bağlamında Türkiye ile *Merkez Ülkelerinin Mukayesesi*

Son olarak sosyal devletin gelişmişlik düzeyi bakımından Türkiye'nin diğer ülkelere göre ne durumda olduğunu tespit etmeye çalışacağız. Bu incelemeyi yaparken Esping-Andersen'i (1990) takip ederek ülkeleri üç gruba ayıracağız: *liberal sosyal devlet* anlayışının hâkim olduğu ülkeler [ABD, Avustralya, Kanada, İngiltere], *sosyal demokrat* anlayışın hâkim olduğu ülkeler [İsveç, Danimarka, Norveç, Finlandiya] ve *muhafazakâr sosyal devlet* anlayışının hâkim olduğu ülkeler [Almanya, Avusturya, Belçika, Fransa, İtalya, Hollanda].⁵

[a] *Liberal sosyal devlet* anlayışının hâkim olduğu ülkelerde 2004-09 dönemine göre 2010-16 döneminde, sosyal harcamaların gayrisafi yurtiçi hâsıla içindeki payı yüzde 17.4'den yüzde 19.0'a yükselmiş olmasına rağmen, iktisadi büyüme hızı 0.4 puan artmış [yüzde 1.8'den yüzde 2.2'ye] bulunmaktadır. Öte yandan aynı dönemde *Gini Katsayısı*'nın, çok cüzi olmakla birlikte, sıfıra yaklaştığını [0.346'dan 0.341'e]

5. *Liberal sosyal devlet* modeli bireyin sosyal yardımlardan istifade etmesini zorlaştırıcı bir anlayış üzerine inşa edilmiştir. Piyasa odaklı bir zeminde hareket eden sosyal devlet kurumları, yardım edilecek bireyleri seçerken son derece titiz davranmaktadır. Buna mukabil *muhafazakâr sosyal devlet* modelini geleneksel aile yapısını sürdürülebilir kılmaya dönük bir anlayış şekillendirmektedir. Devletin, tamamen eridiği yani temel ihtiyaçlarını karşılayamaz duruma düştüğü zamanlarda aileye destek vermesi öngörülmektedir. *Sosyal demokrat devlet* modeli ise, ilk iki modelden farklı olarak, haklar ve özgürlükler alanını toplumun bütününe kavrayacak biçimde genişletme tasavvuru temelinde geliştirilmiştir. Bu model, bireyin piyasaya olan bağımlılığını mümkün olabilecek en alt seviyeye indirmeyi amaçlayan bir anlayışın ürünüdür. Nitekim temel kaygı, toplumun tamamını sosyal güvenlik sistemine dâhil ederek piyasanın yoksullaştırıcı ya da refahı geriletici etkilerinden korumaktır (daha geniş bilgi için bkz. Aydın ve Çakmak, 2017).

görüyoruz (bkz. Tablo 2). O halde şunu söyleyebilir miyiz? Liberal sosyal devlet modeli özelinde, devletin yaptığı sosyal harcamalar bir taraftan iktisadi büyüme ivmesini yükseltirken diğer taraftan da gelir dağılımını iyileştirmiştir.

Tablo 2. *Liberal Sosyal Devlet* Anlayışının Hâkim Olduğu Ülkelerde *Sosyal Harcamalar, Büyüme Hızı ve Gini Katsayısı: 2004-09 ve 2010-16*

	Sosyal Harcamalar		Büyüme Hızı		Gini Katsayısı	
	2004-09	2010-16	2004-09	2010-16	2004-09	2010-16
ABD	16.4	18.9	1.4	2.1	0.408	0.396
Avustralya	16.6	17.8	3.3	2.6	0.319	0.336
Kanada	16.5	17.1	1.5	2.2	0.316	0.316
İngiltere	20.2	22.1	0.9	2.0	0.344	0.319
Ortalama	17.4	19.0	1.8	2.2	0.346	0.341

Kaynak: World Bank Database; OECD Database.

[b] Nitekim *sosyal demokrat devlet* anlayışının hâkim olduğu ülkelerin aynı döneme ilişkin verileri de benzer bulgular ortaya koymaktadır. Sosyal harcamaların gayrisafi yurtiçi hâsıla içindeki payı 2.3 puan artmış [yüzde 24.3'den yüzde 26.6'ya] olmasına rağmen iktisadi büyüme hızı yüzde 1.4'den yüzde 1.6'ya yükselmiştir. Aynı zaman diliminde *Gini Katsayısı* 0.264'den 0.254'e gerilemiştir (bkz. Tablo 3).

[c] Buna mukabil *muhafazakâr sosyal devlet* anlayışının hâkim olduğu ülkelerde durum biraz farklıdır. Bu ülkelerde sosyal harcamaların gayrisafi yurtiçi hâsıla içindeki payı yüzde 25.2'den yüzde 27.2'ye yükselmiş olmakla birlikte büyüme hızında bir artış söz konusu olmamıştır [yüzde 1.1]. Diğer taraftan gelir dağılımında kısmi bir iyileşme olduğu görülmektedir. Daha açık bir ifade ile *Gini Katsayısı* 0.297'den 0.290'a gerilemiş bulunmaktadır (bkz. Tablo 4).

Tablo 3. *Sosyal Demokrat Devlet Anlayışının Hâkim Olduğu Ülkelerde Sosyal Harcamalar, Büyüme Hızı ve Gini Katsayısı: 2004-09 ve 2010-16*

	Sosyal Harcamalar		Büyüme Hızı		Gini Katsayısı	
	2004-09	2010-16	2004-09	2010-16	2004-09	2010-16
İsveç	26.7	26.6	1.6	2.8	0.261	0.261
Danimarka	26.6	28.9	0.7	1.4	0.257	0.269
Norveç	20.6	22.1	1.8	1.5	0.275	0.231
Finlandiya	24.1	28.9	1.4	0.7	0.265	0.255
Ortalama	24.3	26.6	1.4	1.6	0.264	0.254

Kaynak: World Bank Database; OECD Database.

Tablo 4. *Muhafazakâr Sosyal Devlet Anlayışının Hâkim Olduğu Ülkelerde Sosyal Harcamalar, Büyüme Hızı ve Gini Katsayısı: 2004-09 ve 2010-16*

	Sosyal Harcamalar		Büyüme Hızı		Gini Katsayısı	
	2004-09	2010-16	2004-09	2010-15	2004-09	2010-15
Almanya	25.4	25.0	0.7	2.0	0.307	0.295
Avusturya	26.0	27.5	1.6	1.2	0.286	0.275
Belçika	25.9	28.9	1.7	1.3	0.274	0.262
Fransa	28.7	31.2	1.1	1.1	0.303	0.299
İtalya	25.0	28.3	-0.1	-	0.320	0.323
Hollanda	20.3	22.4	1.5	1.1	0.292	0.288
Ortalama	25.2	27.2	1.1	1.1	0.297	0.290

Kaynak: World Bank Database; OECD Database.

[d] Sosyal devletin gelişmişlik düzeyi bakımından Türkiye, son yıllarda ciddi atılımlar gerçekleştirmiş olmakla birlikte, halen daha incelediğimiz ülkelerin bir hayli gerisindedir. Aşağıdaki tablodan (5) da iz-

lenebileceği gibi sosyal devlet harcamalarının gayrisafi yurtiçi hâsıla içindeki payının 2010-2016 dönemi ortalaması, söz konusu ülkelerde yüzde 24.3 düzeyinde iken Türkiye’de sadece yüzde 13.0 düzeyindedir. Buna mukabil bizim yaptığımız hesaplamaya göre Türkiye’de bu oran 2010-2016 döneminde yüzde 19.2 düzeyine ulaşmıştır.

Tablo 5. *Liberal, Sosyal Demokrat ve Muhafazakâr Ülkeler ile Türkiye’de Sosyal Harcamalar, Büyüme Hızı ve Gini Katsayısı: 2004-09 ve 2010-16*

	Sosyal Harcamalar		Büyüme Hızı		Gini Katsayısı	
	2004-09	2010-16	2004-09	2010-15	2004-09	2010-15
[1]	17.4	19.0	1.8	2.2	0.346	0.341
[2]	24.3	26.6	1.4	1.6	0.264	0.254
[3]	25.2	27.2	1.1	1.1	0.297	0.290
Ortalama	22.3	24.3	1.4	1.6	0.302	0.295
Türkiye [4]	11.0	13.0				
Türkiye	16.0	19.2	4.2	6.8	0.409	0.399

- [1] Liberal Sosyal Devlet Anlayışının Hâkim Olduğu Ülkeler
- [2] Sosyal Demokrat Devlet Anlayışının Hâkim Olduğu Ülkeler
- [3] Muhafazakâr Sosyal Devlet Anlayışının Hâkim Olduğu Ülkeler
- [4] OECD Standartlarına Göre Sosyal Harcamalar / Gayrisafi Yurtiçi Hâsıla
- **Kaynak:** World Bank Database; OECD Database; TÜİK Database; TCKB, 2015 ve TCKB, 2017.

Abstract: Evaluations on the development of the welfare state are made from a limited framework through social protection expenditures. In this study the welfare state expenditures made from non-interest transfer spending, spending on education and health spending by creating a different analytical framework that departing from the assumption that consists of the sum has been determined the level of development of the welfare state in Turkey.

The calculations show that the welfare state expenditures have increased significantly in recent years. Moreover, the momentum [acceleration] of the economic growth has also increased. However, according to calculations made by OECD, the level of the development of the welfare state in Turkey is still below of the major [central] countries.

Keywords: The Welfare State Expenditures, Growth Rate, Gini Coefficient.

Kaynakça

- Anderson, C. J. and J. Pontusson** (2006), “Workers, Worries and Welfare States: Social Protection and Job Insecurity in 15 OECD Countries”, **European Journal of Political Research**, 46 (2): 211-235.
- Arsan, Ü.** (1982), “Transfer Giderleri”, **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, 37 (1): 115-127.
- Aydın, M. Kemal ve Eyüp Ensar Çakmak** (2017), “Sosyal Devletin Dönüşümü”, **Sakarya İktisat Dergisi**, 6 (4): 1-11.
- Bayri, O.** (2013), Türkiye’de Sosyal Güvenlik Sisteminin Kurum ve Kapsam Olarak Gelişimi ve Sosyal Güvenlik Adaleti, **Sosyal Güvenlik Dergisi**, 3 (2): 18-60.
- Bradley, D., E. Huber, S. Moller, F. Nielsen and J. Stephens** (2003), “Distribution and Redistribution in Post-Industrial Democracies”, **World Politics**, 55 (2): 193-228.
- Dunn, S. S.** (1956), “The Welfare State and Its Consequences for Education”, **The Australian Quarterly**, 28 (2): 68-72.
- Esping-Andersen, Gøsta** (1990), **The Three Worlds of The Welfare Capitalism**, Oxford: Polity Press.
- Katz, M.** (2010), “Public Education as Welfare”, **Dissent Magazine**, <https://www.dissentmagazine.org/article/public-education-as-welfare>.
- Midgley, J. and K. L. Tang** (2001), “Social Policy, Economic Growth and Developmental Welfare”, **International Journal of Social Welfare**, 10 (4): 244-252.
- Murat, Sedat** (1995), “İstihdam Açısından KİT’ler ve Özelleştirilmeleri”,

Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, 40 (1): 97-131.

OECD, Government Expenditure on Health,

<https://tr.scribd.com/document/151954800/OECD-Health-Data-2013-Frequently-Requested-Data>

OECD, Social Expenditures: Aggregate Data

https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=SOCX_AGG#

Sanchez, X, E. Arcos, M. C. Toffoletto, M. Baeza, P. Gazmuri, L. A.

Munoz and A. Vollrath (2014), “Social Protection Systems in Vulnerable Families: Their Importance for the Public Health”, **Rev Saude Publica**, 48 (3): 398-405.

Shaikh, A. (2003), “Who Pays for the ‘Welfare’ in the Welfare State: A Multicountry Condition”, **Social Research**, 70 (2): 531-550.

Solmaz, Erol ve Mehmet Avcı (2017), “Yoksullukla Mücadelede Sosyal Koruma Harcamaları: Avrupa Birliği Ülkeleri Üzerine Bir İnceleme”, **Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi**, 6 (1): 46-72.

Taşçı, F. (2008), “Sosyal Yardım Yapma(ma) Gerekçeleri Üzerine Yaklaşımlar” **Kamu-İş, İş Hukuku ve İktisat Dergisi**, 12: 114-130.

TCKB (2015), **Ekonomik ve Sosyal Göstergeler: 1950-2104**, Ankara: Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı.

TCKB (2017), **2018 Yılı Programı**, TC Ankara: Kalkınma Bakanlığı Yayınları.

Tekin, A. (2006), “Vergi Teşvikleri ve Ekonomik Etkileri”, **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 16: 301-316.

World Bank, Government Expenditure on Education,

www.worldbank.org/indicator/SE.XPD.TOTL.GD.ZS.

World Bank, Public Expenditure on Health,

<https://data.worldbank.org/indicator/SH.XPD.PUBL.ZS>.